FVNDAMENTVM REIPVBLICAE IVSTITIA SIVE DE S. IVONE PAVPERVM PATRONO ORATIO

Habita in eiuſdem Templo
AD EMINENTISSIMOS
S. R. E. CARDINALES

A CAROLO ANTÆO VERNINO ZAGAROLENSI
Sem. Rom. Clerico.

ROMAE, Typis Ignatij de Lazaris. M.DC.LX.
Superiorum Permiſſu.

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DOMINO 72

D. NICOLAO LVDOVISIO

Dei Gratia Principi Plumbini, & Venuſiæ, Duci Zagaroli, Hiſpaniarum Primati, Equiti inſigni ordinis aurei velleris, Proregi, & Capitaneo Generali Regni Aragoniæ &c.

Carolus Antaus Verninus F.

ET ſumma tui animi, EXCELL. PRINCEPS, erga omnes magnitudo, & ſingulare obſequium, quod iure ſeruitutis, vti ſubditus, & officio voluntatis, vti cliens, EXCELLENTIÆ TVÆ debeo, poſtulabant, vt perenni monumēto tuum nomen conſignarem, ſed cum hoc ſit ſupra vires meas, ſtatui eorum cōſuetudinem ſequi Populorum, qui minimo quopiam tributo per-

ſoluto, ſuam omnibus partibus integram ſeruitutem conteſtantur: Vel illos imitari, qui terrarum orbem in breui tabula repræſentant. Itaque audeo EXCELLENTIÆ TVÆ offerre hanc breuem orationem coram Purpuratorum Patrum Senatu a me dictam, vti pignus meæ voluntatis ex toto tibi ſeruientis, vel etiam vti lineamentum magnæ tuæ animæ Rempublicam ſuſtentantis tanta cum dignitate, vt cum iam fama tui nominis Italiam compleueris, euoceris ad Hiſpanias tuæ magnitudine virtutis illuſtrandas: vt vere Heſperus, ſeu potius Phoſphorus dici poſſis; hoc eſt lucens vice Solis,

LABORANTEM in lubrico mortalitatis Rempublicam, nihil æquè ſuſtentat, ac firmat, quam Iuſtitia, quæ veluti æmula diuinitatis, non modò Principes, & Ciues continet in officio, ſed etiam Elementa in obſequio. Itaque meritò illam dixerim eiuſdem Reipublicæ fundamentum, quo ſtante nihil nutat, quamuis obluctetur, ſiue ardor Principum praua imperantium, ſiue vecordia Ciuium deteriora ſequentium, ſiue etiam impetus Elementorum generi humano inſultantium, fatalem patiendi neceſſitatem falsò culpante tolerantia. Quod ſane animaduertere hodierna Panegyri libet in rebus geſtis viri ſanctiſſimi IVONIS; quem nunquam prodigia deſeruere, quia ſemper eum pede non claudo Iuſtitia comitata fuit, adeò, vt adfirmare liceat, Iuſtum, & tenacem propoſiti virum non modo non pauere ruinas, & fragmenta illabentis orbis, ſed efficere, ne ruinæ feriant, neu fractus illabatur orbis, illumque viuere in Orbe quaſi orbis propugnaculum aduerſus tentamenta, ſeu potentiæ, ſeu diſcordiæ, ſeu naturæ; quarum tergeminus ex maligno conatus, tanquam triplex Parcarum nodus, vel potius tanquam triſulcum infœlicitatis telum humanam rerum vniuerſitatem affligit, & obruit.

Primum igitur Iuſtitiæ munus eſt comprimere Dominantium cupiditatem, a qua etiam oritur primaria, & ſumma Reipublicæ ruina. Id egregie præſtitit IVO, nullo, aut ſui periculo, aut Regum metu labefactatus. Aduenerant ad

Vrbem Trecorenſem potentiſsimi Regis adminiſtri, vt Ec-cleſiæ opes ad rerum prophanarum, ſeu præſidia, ſeu ſub-ſidia conferrent. Decretoria obnuntiatione mandatum pro-mulgant, & exequuntur: Trepidare Vrbs, Epiſcopus dole-re, reliqui omnes ingemiſcere, & iraſci; nemo tamen aude-re, nemo obſiſtere. Solus Ivo Iuſtitiam pro thorace in-duens temerarium impetum diſiecit, & accedens ad Sacra-rium, diuina quadam vocis, manuumque vi, non modò il-lorum rapientium audaciam, ne alia raperent, compreſsit, ſed ea, quæ rapuerant recuperauit; docuitque nos aduer-ſum ſtygios athletas victrici pugna contendere, dum pro Chriſti familia, illis Chriſtianum, & pium pectus, Iuſtitia, pluſquam ferro armatum opponimus.

Altera verò Iuſtitiæ cura eſt; diſcordias, iurgia, prælia animorum inter Ciues componere, ſedare, tollere: conſtat enim continuato mortalium experimento Reſpublicas, Vr-bes, Prouincias, parteſque omnes terrarum hoc morbo affli-ctas, in ſupremum tandem fortunarum diſcrimen adductas, ad ruinam præcipitaſſe; quemadmodum enim ædificatio, quæ ſeparatis, diſiunctisq. lapidibus continetur, facille con-uellitur, ita & communio, ſocietasq. Ciuium breui diſſolui-tur, ſi careat pace, atq; concordia, quæ ſola vinculum eſt animorum; Cum autem fere pari gradu incedant Iuſtitia, & Pax; nec fieri poſſit vt ſtet pacis moles nutante Iuſtitia, ad hanc pertinet pacem tueri, ac firmare. Tu ò iuſtiſſime Ivo, quam ingenioſe, quam perite, quam accurate id perfeciſti. An non hæc vna erat tui pectoris ambitio ſimul, & conten-tio, vt diſcordes animorum fluctus vbique, vel exundantes, vel minantes increpares, ac reprimeres? O felices Vrbes, in quibus hæc Ivonis ars deſudabat; non orphanos, non pu-

pil-

pillos; non viduas erat intueri, quæ abiecta ſuarum rerum fata lamentarentur: Pauperum tabernæ non inuidebant Patriciorum turribus; eadem vita ſortiebatur inſignes, & imos; & amoris eadem vim mouebat omnium nomina, tam illuſtria, quam obſcura; eratq. omnium cor, & anima vna, quia omnibus erat pro corde, & anima IVONIS Iuſtitia, quæ cuique ſuum ius aſſignabat, & ſuam fœlicitatem.

Tertia deniq; Iuſtitiæ laus eſt Elementa continere in obſequio: quæ reuera laus ſupra naturam, ſupra conditionem humanitatis, prodigioſam eiuſdem virtutis potentiam repræſentat. Etenim ſi bene perpendimus neſcio quid diuinitatis habet ille animus, qui totus ad diuinitatis normam conformatur; adeoq; habere, & poteſt, & quodammodo debet neſcio quid omnipotentiæ, quidquid nempe diuinum, etiam omnipotens exiſtit. Et e contrario maximum Reipublicæ periculum imminet ex elementorum tumultu, & certamine. Quantum miſeræ calamitatis, & damnoſæ iacturæ proficiſcitur ex aeris iniquis impræſsionibus, ex aquarum repentinis tempeſtatibus, ex ignis vehementiſſimis agitationibus ex telluris ſterili, anguſtaq. conditione? Vt ſane videatur interdum Reſpublica ex ſola Elementorum gratia pendere; adeoque par fuit, vt hanc prodigioſam potentiæ virgulam Iuſtitia pro arbitrio publicæ ſalutis manu verſaret. Quid mirum ergo, ſi cum IVO tantum Iuſtitiæ tribueret, tantum quoq; poteſtatis exerceret in elementa. Incendium flammarum erumpentium, omniaque vaſtantium, ſolo nutu compreſſit: Aquarum inundantium furias, oſtenſo crucis ſigno retardauit: exciſa, & areſcentia telluris germina opulento virori reſtituit: Tempeſtates denique ac tormenta tonantis aeris exarmauit, vt ſuis circumſcripta finibus natura nullius

ius,

ius, & poſſeſsionem violaret; atque hac ratione mortales æquo, pacatoque animo ad fælicitatis culmen iacto Iuſtitiæ fundamento peruenirent.

Ex hiſce rebus a ſanctiſsimo IVONE geſtis, facile eſt cognoſcere, quam vere ſit a me dictum Iuſtitia Rempublicam conniti. Neque id vlli mirum accidere debet, ſiquidem Iuſtus vir ſuapte indole eo fertur, vt non aliena ad ſeſe trađucat, ſed ſua in alios conferat, gnarus non per lucra, ſed per benefacta virtutem graſſari ad fælicitatem. Quapropter fortunatum IVO te appellauerim, quod ſordidi lucri neſcius intaminatis, hoc eſt nulla auaritiæ labe aſperſis fulſeris honoribus; Alijs menſam, tibi ieiunium appaſti; penates tui fuere alijs inſtrumenta, tibi cruciamenta commoditatis; Alienam cauſam propugnaſti, tuam perdidiſti. Perdidiſti? Nequaquam, immo aſſeruiſti. Etenim Pater ille cæleſtis, qui in abſcondito videt atq; obſeruat opera mortalium, ampliſsimam operi tuo mercedem retribuit, dum in hac romana gentium, terrarumque luce, te hoc nobiliſsimo Templo donauit, voluitque, vt ſingulis annis in auguſtiſſimo purpuratæ ſapientiæ conſeſſu tuum nomen anniuerſario triumpho recoleretur. Quin immo voluit, vt tuipſe, quamuis e comercio mortalium abreptus, tuam cauſam apud Clementem Sextum Pontificem ageres, dum illi iter facienti Dei mandata ſignificaſti, vt videlicet quamprimum ſolemni pompa inter Sanctorum nomina tuum referret; Quippe vir Iuſtus fueras Tanti intereſt pugnare pro Iuſtitia, quæ non modo eſt publicæ, ſed etiam, vt videtis priuatæ rei fundamentum, propugnaculum, incrementum.

LAVS DEO.